

Hankasalmen kunnan konserniohje

kh 1.3.2010
kv 22.3.2010 § 9

Sisältö

1. Konserniohjeen tavoite ja tarkoitus	1
2. Konsernin määrittely ja soveltamisala.....	1
3. Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen	2
4. Konserniohjeen sitovuus.....	2
5. Kunnan toimielinten toimivallanjako	3
6. Konserniraportointi.....	5
7. Konsernitilinpäätöksen laadintaan liittyvät ohjeet.....	5
8. Riskienhallinta	6
9. Yhteiset palvelut	6
10. Tiedottaminen	7
11. Henkilöstöpolitiikka.....	7
12. Konserniohjeiden velvoittavuus ja voimaantulo.....	8
Liite 1	9
Hankasalmen kunnan konsernirakenne.....	9

1. Konserniohjeen tavoite ja tarkoitus

Tällä konserniohjeella luodaan puitteet ensisijaisesti kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen omistajaohjaukselle kunnan strategian ja tavoitteiden mukaisesti.

Ohjetta noudatetaan soveltuvin osin myös osakkuusyhteisöjen ja kuntayhtymien omistajanohjauksessa.

Konserniohjeella pyritään yhteisöjen ohjauksen yhtenäistämiseen, toiminnan läpinäkyvyyden lisäämiseen, kunnan yhteisöstä saaman tiedon laadun parantamiseen ja tiedonkulun tehostamiseen. *Ohjeen tavoitteena on myös yhtenäistää konserniemon ja osakkuusyhteisöjen toimintakulttuuria ja käytäntöjä.*

Konserniohjauksella tarkoitetaan omistajaohjausta ja tytäryhteisöjen valvontaa koskien ohjeiden antamista. Omistajaohjaus on ennen muuta kunnan edustajien päätösvallan käytön ohjaamista yhtiökokouksessa tai vastaavassa toimielimessä ja omistajan tahdon esiintuomista. Tytäryhteisöjen valvontaa koskevia ohjeita annetaan kunnan omille toimielimille ja viranhaltijoille.

2. Konsernin määrittely ja soveltamisala

Konserni ymmärretään kahdessa päämerkityksessä; konserni juridisena, kirjanpidollisena yksikkönä ja konserni johtamisjärjestelmänä.

Kuntalain 16 a §:ssä määritellään kuntakonserni kirjanpidollain konsernimäärittelmän mukaisesti.

Kuntakonsernilla juridisena käsitteenä tarkoitetaan kunnan (=emoyhtiö) sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön (=tytäryhteisö) muodostamaa kokonaisuutta, jossa kunnalla on määräämisvalta.

Kunnan määräämisvalta voi perustua joko suoraan valtaan tai toisen konserniyhteisön kautta toteutuvaan määräämisvalttaan. Kunnalla (emoyhtiö) on määräämisvalta toisessa yhteisössä (tytäryhteisö), kun sillä on

- enemmän kuin puolet yhteisön kaikkien osakkeiden, jäsenosuuksien tai yhtiöosuuksien tuottamasta äänimäärästä; tai
- yhtiöjärjestyksen, yhtiösopimuksen, yhdistyksen, säätiön tai niihin verrattavien sääntöjen nojalla oikeus nimittää tai erottaa enemmistö yhteisön hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsenistä taikka enemmistö sellaisen toimielimen jäsenistä, joka nimittää hallituksen; tai
- sopimuksen perusteella edellä selostettua vastaavaa määräämisvaltaa.

Tämän lisäksi kuntakonserniin kuuluvat kuntayhtymät, vaikka kunnalla ei olisikaan niissä määräämisvaltaa.

Kuntayhtymien perussopimuksessa on yleensä rajattu yksittäisen jäsenen äänivalta siten, ettei kukaan jäsenistä käytä yli puolta kaikista äänistä. Kuntayhtymä ei tällaisissa tapauksissa ole minkään kunnan tytäryhteisö.

Muista tytäryhteisöistä poiketen kunnat yhdistelevät kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeen mukaisesti kuntayhtymän konsernitilinpäätökseensä suhteellisina osuuksina.

Osakkuusyhteisöjä ovat sellaiset yhteisöt, jotka eivät kuulu tytäryhteisönä konserniin, mutta joissa kunnalla on merkittävä omistusosuus yhteisöstä ja lisäksi huomattava vaikutusvalta liiketoiminnan ja rahoituksen johtamisessa. Tämä tarkoittaa vähintään 20 %:n omistusta osakepääomasta tai vastaavasta pääomasta ja 20 -50 %:n omistusta yhteisön äänimäärästä, jollei kirjanpitovelvollinen muuta näytä.

Hankasalmen kuntakonserniin kuuluvat yhteisöt on lueteltu liitteessä nro 1.

3. Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen

Konserniohjeen hyväksyy valtuusto.

Konserniohje käsitellään ja hyväksytään myös kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen hallituksessa ja yhtiökokouksessa tai vastaavissa toimielimissä. Tätä ohjetta sovelletaan kulloinkin konserniin kuuluviin yhteisöihin.

Konsernin yhteisötiedot päivitetään talousarvion ja tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä vuosittain.

4. Konserniohjeen sitovuus

Konsernissa hyväksytyä konserniohjetta noudatetaan konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta lainsäädännöstä tai yhtiöjärjestyksestä tai säännöistä muuta johdu. Käyttäessään omistajanohjausta kunta ottaa huomioon kutakin yhteisöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Omistajaohjausta ei saa käyttää siten, että yhteisön päätös tai toimenpide tuottaa yhteisön toiselle omistajalle tai muulle epäoikeutettua etua tai haittaa yhteisön tai yhteisön toisen omistajan kustannuksella (yhdenvertaisuusperiaate).

Konserniohjeeseen perustuvien yksittäisten ohjeiden ollessa ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten, kuten yhteisö- tai kirjanpitolainsäädännön tai muun pakottavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan voimassa olevaa pakottavaa lainsäädäntöä. Yhteisön johdon on ilmoitettava ristiriidasta välittömästi kirjallisesti kunnanjohtajalle.

Konserniohje ei muuta tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen tai kuntayhtymän johdon oikeudellista asemaa tai vastuuta.

5. Kunnan toimielinten toimivallanjako

Hankasalmen kunnan hallintosäännössä määrätään kunnan viranomaisten tehtävien ja toimivallan jaosta sekä hallinto- ja päätöksentekomenettelystä.

Kunnanvaltuusto

- hyväksyy konserniohjeen
- määrittelee ja hyväksyy vuosittain talousarvion käsittelyn yhteydessä kunnan ja kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä konserniohjauksen periaatteet. *Tavoitteita on tässä yhteydessä mm. yhtiöltä tuloutettava tuotto, sijoitetun pääoman tuotto, korko ja mahdollinen avustus, jotka kaikki liittyvän kunnan oman talousarvion tasapainottamiseen.*
- on konsernin ylin valvoja
- nimeää kunnan edustajat kuntayhtymien valtuustoihin/yhtymäkokouksiin

Konsernijohto

- Konserni johdolla tarkoitetaan kunnanhallitusta ja kunnanjohtajaa.

Kunnanhallitus

- ohjaa kuntakonsernia antamalla konsernitason toimintaohjeet ja -periaatteet sekä konserniohjetta yksityiskohtaisemmat ohjeet
- nimeää edustajat tytär- ja osakkuusyhteisöjen yhtiökokouksiin tai vastaaviin kokouksiin ja antaa näille ohjeet kunnan edustajien nimeämisestä hallitukseen
- antaa ohjeet kuntaa edustaville henkilöille kunnan kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin, jollei ohjeiden antamista ole muilla säännöksillä annettu kunnan muulle viranomaiselle
- seuraa kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen toimintaa ja tekee tarvittaessa toimenpide-ehdotuksia havaitsemistaan epäkohdista sekä vastaa konsernivalvonnan järjestämistä
- antaa tilinpäätöksen yhteydessä valtuustolle selvityksen tytäryhteisöjen toiminnasta.

Kunnanjohtaja

- vastaa konsernin ja muun yhteistyön operatiivisesta johtamisesta
- oikeus osallistua tytäryhteisön hallituksen tai vastaavan toimielimen kokouksiin läsnäolo- ja puheoikeudella
- *on oikeus kunnan sisäisestä tarkastuksesta vastaavana tehdä tai teettää sisäinen selvitys tytäryhteisöjen toiminnasta tarvittavassa laajuudessa. Yhteisön tulee antaa tarpeelliset tiedot ja avustaa niiden saannissa.*
- Kunnanjohtaja tai hänen määräämänsä henkilöt raportoivat kunnanhallitukselle konserniyhteisöjen toiminnasta säännöllisin väliajoin ja aina kun yhtymän toimintaan liittyy merkittäviä muutoksia tai epäkohtia.
- Kunnanjohtaja tai hänen määräämänsä henkilöt valvovat, että konserniyhteisöjen taloutta ja toimintaa hoidetaan lakien, säännösten,

valtuuston päättämien tavoitteiden ja kunnan edun mukaisesti ja että valtuusto, kunnanhallitus, lautakunnat ja tilintarkastaja saavat yhteistoiminnasta tarpeelliseksi katsomiaan tietoja ja raportteja.

- Kunnanjohtaja määrittelee konserniyhteisökohtaisesti toiminnan seurannasta ja raportoinnista vastuussa olevat henkilöt.

Lautakunnat

- huolehtivat toimialaansa kuuluvien konserniyhteisöjen toiminnan seuraamisesta ja tekevät tarvittaessa toimenpide-ehdotuksia havaitsemistaan epäkohdista yhtiön johdolle ja raportoivat tarvittaessa kunnanhallitukselle

Kunnan edustajat

- Kunnan edustajat toimivat tytäryhteisöjen elimissä siten, että valtuuston yhteisölle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet saavutetaan. Edustajat vastaavat toimialaansa kuuluvien tytär- ja osakkuusyhteisöjen toiminnan seurannasta ja tekevät tarvittaessa toimenpide-ehdotuksia sekä raportoivat tarvittaessa konsernijohdolle. Edustajan tulee yhteisön hallinnossa toimiessaan ottaa huomioon koko kuntakonsernin etu.
- Kuntalain ja hallintolain esteellisyttä koskevat säännökset otetaan huomioon kunnan edustajia valittaessa tytäryhteisöjen hallintoelimiin.
- Kuntalain muutoksen (519/2007) jälkeen kunnallinen luottamushenkilö ei ole enää esteellinen päättämään liikelaitosten, tytäryhtiöiden ja kuntayhtymien asioista kunnan päätöselimissä, vaikka hän toimiikin samanaikaisesti näiden yhteisöjen hallinnossa. Edellä mainitut henkilöt ovat kuitenkin esteellisiä osallistumaan päätöksentekoon asioissa, joissa kunnan ja yhteisön tai liikelaitoksen edut ovat ristiriidassa keskenään tai mikäli asian tasapuolinen käsittely edellyttää, ettei ao. henkilö osallistu asian käsittelyyn.
- Osakeyhtiölain 6 luvun 4 ja 19 §:n mukaan hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja ei saa osallistua hänen ja yhtiön välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn. Hän ei myöskään saa osallistua yhtiön ja kolmannen välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn, jos hänellä on odotettavissa siitä olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa yhtiön edun kanssa.

Tarkastuslautakunta

- Tarkastuslautakunnan on arvioitava kunnan toimintaan kohdistuvan arvioinnin lisäksi kuntakonsernia koskevaa tavoiteasettelua ja tavoitteiden toteutumista.
- *Kuntakonserniin kuuluvan yhteisön toiminnallisten ja taloudellisten ja tavoitteiden arvioimiseksi, kunnanhallituksen tulee toimittaa edellisen vuoden tilinpäätös (toimintakertomus, tuloslaskelma, tase, tase-erittely, rahoituslaskelma ja tilintarkastuskertomus) tarkastuslautakunnalle viimeistään tilikautta seuraavan maaliskuun loppuun mennessä.*
- Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtävä on kuntalain 71 §:n 2 momentin mukaan huolehtia kuntakonsernin hallinnon ja talouden yhteensovittamisesta. Tämä

tarkoittaa kuntakonsernin tilintarkastuspalveluiden kilpailuttamisen järjestämistä koskien mm. tarjouspyyntöä, tarjousvertailua ja tilintarkastajaehdokkaan nimeämistä konserniyhteisöihin.

Tilintarkastaja

Tilintarkastajan tehtävä on kuntalain 73 §:n mukaan tarkastaa

- onko kunnan tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitilinpäätös laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti ja antavatko ne oikeat ja riittävät tiedot tilikauden toiminnasta ja taloudesta, taloudellisesta kehityksestä ja taloudellisista vastuista;
- onko kunnan sisäinen valvonta ja konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

6. Konserniraportointi

Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka raportoi toiminnastaan ja taloudestaan kunnanhallitukselle puolivuositin. Raportointikaudet ovat 1.1.- 30.6. ja 1.1.- 31.12.

Puolivuotisraporttiin tulee sisältyä talousarvion toteutuminen, tuloslaskelma sekä toiminnallinen katsaus.

Muut tytäryhteisöt raportoivat tilinpäätöksen yhteydessä.

Kunnanjohtaja voi tarvittaessa pyytää erillisiä selvityksiä yhteisöjen toiminnasta ja taloudesta.

Kaikki tytäryhteisöt toimittavat hallintoelimiensä esityslistat ja pöytäkirjat kunnanhallitukselle.

7. Konsernitilinpäätöksen laadintaan liittyvät ohjeet

Kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätös tulee laatia samalta päivältä kuin kunnan tilinpäätös. (Kuntal 519/2007 68 a §)

Konsernitilinpäätös on kirjanpitolaian mukaan laadittava kolmen kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

Konsernitilinpäätöksen tarkoituksena on selvittää ne varat, velat ja vastuut, joihin kunnalla on omistajuuteen tai sopimukseen perustuvaa määräysvaltaa, velvoitteita ja vastuuta.

Konsernitilinpäätöksestä säädetään kuntalaissa, kirjanpitolaissa sekä työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitolaikunnan kuntajaoston yleisohjeessa.

Yhteisöt, joilta tytäryhteisöjen lisäksi tarvitaan tietoja konsernitilinpäätöksen laatimiseksi, ovat kuntayhtymät, osakkuusyhteisöt ja yhteisöt, joissa kunnalla on merkittävä omistusosuus.

Konsernin tilikausi on kalenterivuosi. Poistojen laskennassa noudatetaan soveltuvin osin kunnanvaltuuston hyväksymiä suunnitelmapoistojen perusteita. Tytäryhteisöjen tulee toimittaa tilinpäätöstiedot Hankasalmen kunnalle tilikautta seuraavan helmikuun loppuun mennessä. Tiedot toimitetaan taloussihteerille. Taloussihteerin voi antaa tarkempia ohjeita konsernitilinpäätöksen laatimisesta.

8. Riskienhallinta

Riskienhallinta on osa yhtiön valvontajärjestelmää. Riskienhallinnan avulla pyritään varmistamaan, että yhtiön liiketoimintaan vaikuttavat riskit tunnistetaan ja niitä seurataan.

Kokonaisvaltaisella riskienhallinnalla voidaan saavuttaa haluttu kokonaisriskin taso verrattuna yhtiön riskinotto-kykyyn niin, että yhtiön liiketoiminnan jatkuvuus ei vaarannu.

Tytäryhteisöjen riskienhallinta järjestetään noudattaen Hankasalmen kunnan yhtenäistä riskienhallintapolitiikkaa ja kunnanhallituksen mahdollisesti antamia ohjeita.

Riskienhallinta ja siihen liittyvä vakuuttamisvastuu on tytäryhteisöillä. *Konsernin tarvitsemat vakuutuspalvelut hankitaan yhteisen tarjouskilpailun perusteella.*

Tytäryhteisöt voivat olla mukana kunnan tekemissä tarjouspyyntökierroksissa, jotka koskevat rahoitusta, *energian hankintaa ja muita yhteishankintoja.*

Tytäryhteisöjen tulee hankkia kunnanhallituksen suostumus etukäteen

- toimialan laajentamiseen
- suuriin investointeihin/merkittäviin omaisuuden muutoksiin
- omaisuuden kiinnittämiseen tai muun vakuuden antamiseen.
- yhtiöjärjestyksen muuttamiseen
- lainanottoon
- osakeantiin tai muuhun pääomarakenteen muuttamiseen

9. Yhteiset palvelut

Tukipalvelut

Tytäryhteisöjen on selvitettävä tukipalveluja hankkiessaan Hankasalmen konsernin palvelut ja niiden kilpailukykyisyys muihin käytettävissä oleviin vaihtoehtoihin nähden. Tukipalveluja ovat esim. hankinnat, *kirjanpito*, kopio- ja painatus-, tilahallinto- ja kiinteistönhuoltopalvelut.

Tukipalveluissa on otettava huomioon hankintalainsäädännön asettamat reunaehdot ja rajoitukset sekä hankintaohjeet.

Hankintalainsäädäntö

Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen tulee noudattaa julkisista hankinnoista annettua lakia ja Hankasalmen kunnan hankintaohjetta. Hankintapäätöksiin on liitettävä muutoksenhakuohjaus. Hankinnoissa hyödynnetään Jyväskylän seudun hankintarenkaan yhteishankintoja.

Arkistointi

Konserniin kuuluvien tytä- ja osakkuusyhteisöjen sekä säätiöiden on tehtävä päätös siitä, mihin niiden pysyvästi säilytettävät asiakirjat ja muu asiakirja-aineisto sijoitetaan sen jälkeen kun yhtiö tai yhteisö ei niitä enää toiminnassaan tarvitse.

Mikäli aineistot päätetään sijoittaa kunnanviraston arkistoon, tulee yhtiöiden arkistotoimi järjestää soveltuvin osin kunnallishallintoa vastaavalla tavalla.

Yhtiön hallituksen tai toimitusjohtajan tulee päättää asiakirjahallinnon järjestämisestä, sillä kuntalaisten palvelu, palveluihin liittyvät tiedot ja niiden säilyminen, käytettävyys sekä tietosuoja ja tietoturva on varmistettava.

10. Tiedottaminen

Kuntalain 29 §:n mukaan kunnan on sopivin tavoin tiedotettava asukkailleen yhteisön toiminnasta silloin, kun tehtävä on annettu yhteisön hoidettavaksi.

Yhteisöjä koskevasta tiedotuksesta vastaa yhteisön puolesta hallitus ja toimitusjohtaja sekä kunnan puolelta kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Yhteisön tiedottamisen on tuettava konsernin asettamia tavoitteita ja toimintapolitiikkaa.

Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevissa asioissa tulee huomioida kunnan yleiset tiedotusperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset.

11. Henkilöstöpolitiikka

Konsernin tytäryhteisöjen on noudatettava toiminnassaan soveltuvin osin kunnan henkilöstöpolitiikan ja henkilöstöstrategian periaatteita.

Toimielinten kokous- ja vuosipalkkioissa noudatetaan kunnan luottamushenkilöiden palkkiosääntöä. Kunnan palveluksessa oleville ei makseta kokouspalkkiota heidän osallistuessaan työaikana tytäryhteisön hallinnon kokouksiin.

12. Konserniohjeiden velvoittavuus ja voimaantulo

Tämä konserniohje tulee voimaan, kun kunnanvaltuusto on hyväksynyt konserniohjeen.

Hankasalmen kunnan konsernirakenne

Tytäryhteisöt:	kunnan omistusosuus -%
As. Oy Hankasalmen kouluranta	53
As. Oy Hankasalmen Opinsauna	100
Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	100
Kiinteistö Oy Hankasalmen virastotalo	68,54
Kiinteistö Oy Hankasalmen vuokratalo	98,33
Kiinteistö Oy Vuokrahanka	58,20
Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	100
Hankasalmen Lämpö Oy	100

Osakkuusyhteisöt:

As. Oy Hankasalmen Hankamäki 1	20,37
As. Oy Hankamäen Sato	25,19
As. Oy Hankasalmen Koivulehto	28,06
As. Oy Niemisjärven Päivätie I	20,35
As. Oy Niemisjärven Päivätie II	29,25
As. Oy Niemisjärven Kumputie	20,93
As. Oy Hankasalmen Petäjärinta	43,94
As. Oy Satohanka	44,19
As. Oy Säkinmäen Kuusirinne	47,75
As. Oy Vuokonmaa	32,49
As. Oy Hankasalmen Suvilehto	22,77
Kiint. Oy Kuuhankavesi	40,83

Kuntayhtymät:

Keski-Savon Oppimiskeskus ky
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä
Keski-Suomen sairaanhoitopiiri ky
Keski-Suomen Liitto
Itä-Suomen päihdehuollon ky

/Tilanne 31.12.2009